INGLIZ TILINI O'QITISHDA O'YIN ASOSIDAGI TA'LIMNING SAMARADORLIGI

Fozilova Rayxon Sherzod qizi
SamDChTI, Ingliz tili fakulteti, XTA yo'nalishi 2-bosqich talabasi
Telefon raqam: +998975986008
Email: rayxonfozilovq@gmail.com
Ilmiy rahbar: **Zubaydova Nilufar Ne'matillayevna**

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilini o'qitishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan metodlardan biri, ya'ni o'yin asosida fanni samarali qilib o'qitish yoritib beriladi. O'yinlar bolalar ta'lim jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi, chunki ular o'quvchilarning bilim, qobiliyat va ko'nikmalarini rivojlantirish uchun ham qiziqarli, ham qulay muhit yaratadi va shu orqali bolalar fanni qiziqib o'rgangani bois samaradorlik yuqori pog'onada bo'ladi. Maqolada ta'limiy o'yinlarning turlari, ularning o'quvchilar motivatsiyasini oshirishdagi o'rni, shuningdek, o'yinlar orqali ularning gapirish, eshitish, yozish va o'qish kabi ko'nikmalarini rivojlantirish yoritib beriladi. Ingliz tili va boshqa maktab fanlarini o'qitishda o'yinlardan amaliy foydalanishga alohida e'tibor qaratiladi. Bundan tashqari, ingliz tili darslarida o'yin metodlarini qo'llashning afzalliklari va ayrim muammolari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: o'yin asosidagi ta'lim, ta'limiy o'yinlar, ingliz tili, til ko'nikmalari, lug'at boyligi, kommunikativ ko'nikmalar.

THE EFFECTIVENESS OF GAME-BASED LEARNING IN TEACHING ENGLISH

Fozilova Rayxon Sherzod qizi
2nd-year student at the Samarkand State Institute of Foreign Languages

Abstract. This article explores one of the significant methods in English language teaching: the use of games to facilitate effective instruction. Games are an integral part of the educational process for children; they create an engaging and accessible environment for developing students' knowledge, abilities, and skills. Because children find the subject matter more interesting when taught through games, the overall effectiveness of the learning process is significantly enhanced. The article covers various types of educational games, their role in boosting student motivation, and how they can be used to develop language skills such as speaking, listening, writing, and reading. Particular attention is given to the practical application of games in teaching English and other school subjects. Furthermore, the article examines both the advantages and potential challenges associated

with incorporating game-based methods into English lessons. Games are an integral part of the educational process for children; they create an engaging and comfortable environment for developing students' knowledge, abilities, and skills. Because children find the learning process enjoyable, their engagement—and consequently, the effectiveness of their learning—reaches a high level. This article explores various types of educational games, their role in boosting student motivation, and how they can be used to develop skills such as speaking, listening, writing, and reading. Particular attention is given to the practical application of games in teaching English and other school subjects. Furthermore, the article examines both the advantages and potential challenges associated with incorporating game-based methods into English lessons.

Kalit so'zlar: game-based learning, educational games, English language, language skills, vocabulary, communicative skills.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ НА ОСНОВЕ ИГР В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Фозилова Райхон Шерзод кизи

Аннотация: В данной статье рассматривается важный метод обучения английскому языку — использование игр для повышения эффективности образовательного процесса. Игры являются неотъемлемой частью обучения детей: они создают увлекательную и комфортную среду для развития знаний, умений и навыков учащихся. Благодаря тому, что включение игровых элементов делает учебный материал более интересным для детей, общая эффективность обучения значительно возрастает. В статье описываются различные виды обучающих игр, их роль в повышении мотивации учащихся, а также возможности их применения для развития таких навыков, как говорение, аудирование, письмо и чтение. Особое внимание уделяется практическому использованию игр при преподавании английского языка и других школьных предметов. Кроме того, в статье анализируются как преимущества, так и возможные трудности, связанные с внедрением игровых методов на уроках английского языка. Игры — это важный элемент образовательного процесса для детей, поскольку они формируют благоприятную и захватывающую среду для развития знаний, способностей и навыков. Поскольку дети начинают учиться с искренним интересом, такой подход обеспечивает высокую эффективность обучения. В статье рассматриваются разнообразные виды обучающих игр, их влияние на мотивацию учеников, а также способы их использования для развития навыков говорения, аудирования, письма и чтения. Особое внимание уделяется практическому применению игр в преподавании английского языка и других дисциплин. Помимо этого, в статье

обсуждаются как достоинства, так и потенциальные сложности, возникающие при использовании игровых методик на уроках английского языка.

Ключевые слова: обучение на основе игр, образовательные игры, английский язык, языковые навыки, словарный запас, коммуникативные навыки.

Kirish: Zamonaviy ta’lim muhitida ingliz tilini o’rganish yoki o’qitish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda, chunki ingliz tili ta’lim, fan, biznes va xalqaro munosabatlarda keng qo’llanadi. Shuning uchun ingliz tilini o’qitishning samarali usullarini ishlab chiqish zamonaviy ta’limning asosiy ustevor yo’nalishlaridan biridir. An’anaviy til o‘qitish metodlari ko‘pincha grammatik qoidalar, lug‘at yodlash va yozma mashqlarga asoslanadi. Ushbu metodlarning o‘ziga xos afzalliklari mavjud bo‘lsa-da, ular har doim ham o‘quvchilarga real hayotiy vaziyatlarda tildan foydalanish va erkin muloqot qilish uchun yetarli imkoniyat yaratmaydi. Shu sababli o‘qituvchilar dars jarayonida interaktiv va o‘quvchi markazidagi yondashuvlardan foydalanishga intilmoqda.

Ana shunday yondashuvlardan biri o‘yin asosidagi ta’limdir. Ushbu metod muayyan ta’limiy maqsadlarga erishish uchun turli o‘yinlar va qiziqarli mashg‘ulotlardan foydalanishni nazarda tutadi. O‘yinlar orqali o‘quvchilar ingliz tilini qiziqarli va erkin muhitda mashq qilishlari mumkin. Ular tengdoshlari bilan muloqot qiladilar, muammolarni hal qiladilar, yangi so‘zlarni o‘rganadilar va til ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi ingliz tilini o‘qitishda o‘yin asosidagi ta’limning samaradorligini o‘rganish hamda ta’limiy o‘yinlarning o‘quvchilar til rivoji va o‘qishga bo‘lgan motivatsiyasiga ta’sirini aniqlashdan iborat.

O‘yin asosidagi ta’lim — bu belgilangan ta’limiy maqsadlarga erishishda o‘yinlardan vosita sifatida foydalanishga asoslangan pedagogik yondashuvdir. Oddiy ko‘ngilochar mashg‘ulotlardan farqli ravishda, ta’limiy o‘yinlar muayyan bilim va ko‘nikmalarni shakllantirishga yo‘naltiriladi. Ular o‘quv mazmunini qoidalar, topshiriqlar, muammolar va natijalar bilan uyg‘unlashtiradi.

O‘yin asosidagi ta’limning nazariy asoslari bir qator muhim pedagogik qarashlar bilan bog‘liq.

Birinchidan, Jan Piaje bolalarning kognitiv rivojlanishida faol izlanish va tajribaning ahamiyatini ta’kidlagan. Uning yondashuviga ko‘ra, o‘quvchilar atrof-muhit bilan o‘zaro munosabatga kirishish va amaliy tajribalar orqali bilimlarni o‘zlashtiradilar.

Ikkinchidan, Lev Vigotskiy ta’limning ijtimoiy xususiyatiga alohida e’tibor qaratgan. Uning nazariyasiga ko‘ra, boshqa insonlar bilan muloqot va hamkorlik bilimlarni rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Shu nuqtayi nazardan, guruhli o‘yinlar o‘quvchilarga bir-biridan o‘rganish va tajriba almashish imkonini beradi.

Bundan tashqari, konstruktivistik yondashuv o‘quvchilar bilimlarni shunchaki tayyor holda qabul qilmasdan, balki faol ishtirok orqali mustaqil shakllantirishlari kerakligini

ta’kidlaydi.

Mazkur nazariy qarashlar o‘yinlar faol ishtirok, ijtimoiy hamkorlik va amaliy tajribani birlashtirish orqali til o‘rganish jarayonini qo‘llab-quvvatlashini ko‘rsatadi.

O‘yin asosidagi ta’limning asosiy afzalliklaridan biri uning to‘rtta til ko‘nikmasi: **gapirish**, **tinglab tushunish**, **o‘qish** va **yozish**ni rivojlantirishga yordam berishidir.

1. **Gapirish ko‘nikmasini rivojlantirish:**

Gapirish xorijiy tilni o‘rganishning eng muhim jihatlaridan biridir. Biroq ko‘plab o‘quvchilar lug‘at boyligining cheklanganligi yoki xato qilishdan qo‘rqish sababli ingliz tilida o‘z fikrlarini erkin ifodalashda qiyinchiliklarga duch keladilar.

Gapirishga asoslangan o‘yinlar o‘quvchilarga tabiiy muloqot muhitida tilni mashq qilish imkonini beradi. Rolli o‘yinlar, axborot almashish mashqlari va topishmoqli o‘yinlar o‘quvchilarni o‘z fikrlarini ifodalashga hamda boshqalar bilan muloqot qilishga undaydi. Masalan, rolli o‘yin jarayonida o‘quvchilar xaridor va sotuvchi vazifalarini bajarishlari mumkin. Ular savollar berish, javob qaytarish va kundalik hayotda ishlatiladigan iboralardan foydalanishni mashq qiladilar. Bunday mashg‘ulotlar ravon gapirish va o‘ziga ishonchni rivojlantirishga yordam beradi.

2. **Tinglab tushunish ko‘nikmasini yaxshilash:**

Tinglab tushunish muntazam mashq qilishni talab qiladigan muhim til ko‘nikmalaridan biridir. Ta’limiy o‘yinlar tinglab tushunish mashg‘ulotlarini yanada qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi.

Masalan, o‘qituvchilar tinglab tushunish viktorinalari, tovushlarni aniqlash mashqlari va ko‘rsatmalarni bajarishga asoslangan o‘yinlarni tashkil etishlari mumkin. O‘quvchilar og‘zaki ko‘rsatmalar yoki qisqa audioyozuvlarni tinglab, tegishli topshiriqlarni bajaradilar.

Bunday faoliyatlar talaffuzni tushunish, tanish iboralarni farqlash va muhim ma’lumotlarni aniqlash qobiliyatini rivojlantiradi.

3**. O‘qish ko‘nikmasini rivojlantirish:**

O‘qishga asoslangan o‘yinlar o‘quvchilarning matnni tushunish qobiliyatini yaxshilash va lug‘at boyligini kengaytirishga xizmat qiladi.

So‘z topishmoqlari, moslashtirish mashqlari, gap tuzish o‘yinlari va o‘qish musobaqalari o‘quvchilarni yozma ma’lumotlarni tushunishga undaydi.

Masalan, o‘qituvchi inglizcha so‘zlarni ularning izohlari yoki rasmlari bilan moslashtirishga asoslangan o‘yin tashkil qilishi mumkin. Bu mashg‘ulot so‘zlarni tanib olish va o‘qib tushunish ko‘nikmalarini mustahkamlaydi.

4. **Yozish ko‘nikmasini rivojlantirish:**

Ta’limiy o‘yinlar orqali yozish mashqlarini ham qiziqarli tashkil etish mumkin. Gap tuzish musobaqalari, hikoyani davom ettirish topshiriqlari va so‘zlarni to‘g‘ri tartibga

joylashtirish o‘yinlari grammatik bilim hamda yozma nutqni rivojlantiradi. Masalan, hamkorlikdagi hikoya tuzish mashg‘ulotida har bir o‘quvchi hikoyaga bittadan yangi gap qo‘shadi. Bu jarayon ijodkorlik, lug‘at boyligi, grammatik to‘g‘rilik va hamkorlik ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Eng muhimi shundaki, motivatsiya tilni muvaffaqiyatli o’zlashtirishga ta;sir qiluvchi omillardan biridir. O‘qishga qiziqishi yuqori bo‘lgan o‘quvchilar odatda mashg‘ulotlarda faolroq qatnashadilar, ko‘proq mashq qiladilar va qiyinchiliklarni yengishga intiladilar.

O‘yin asosidagi ta’lim ichki va tashqi motivatsiyani oshirishga yordam beradi. Ichki motivatsiya o‘quvchilar mashg‘ulotlarni qiziqarli va yoqimli deb hisoblaganlari sababli ularda ishtirok etishlarida namoyon bo‘ladi. Tashqi motivatsiya esa ball, mukofot, yutuq va do‘stona raqobat orqali shakllanishi mumkin.

O‘yinlar sinfda ijobiy muhit yaratishga ham xizmat qiladi. O‘quvchilar mashg‘ulotning asosiy maqsadi mukammal gapirish emas, balki topshiriqni bajarish ekanligini anglaganlarida tengdoshlari bilan muloqot qilishda o‘zlarini erkinroq his qilishlari mumkin.

Bundan tashqari, o‘yinlar tezkor fikr-mulohaza olish imkonini beradi. O‘quvchilar xatoga yo‘l qo‘yganlarida uni anglash va tuzatish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu jarayon bilimlarni mustahkamlash va muntazam rivojlanishga undaydi.

Shu bilan birga, o‘qituvchilar raqobat ta’limiy maqsaddan ustun bo‘lib ketmasligini ta’minlashlari kerak. Hamkorlik va barcha o‘quvchilarning teng ishtiroki muhim ahamiyatga ega.

O‘qituvchilar o‘quvchilarning yoshi, til darajasi va dars maqsadlariga qarab turli xil ta’limiy o‘yinlardan foydalanishlari mumkin.

1**. Lug‘at o‘yinlari**

So‘zlar bilan bog‘liq mashqlar, so‘z topishmoqlari va so‘zlarni moslashtirish faoliyatlari o‘quvchilarga yangi so‘zlarni eslab qolish va ularning ma’nosini tushunishga yordam beradi.

2**. Rolli o‘yinlar**

O‘quvchilar restoran, sayohat, xarid qilish yoki yo‘l so‘rash kabi kundalik hayotiy vaziyatlarni sahnalashtiradilar. Bunday faoliyatlar amaliy muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

3**. Grammatik o‘yinlar**

Gap tuzish musobaqalari, grammatik viktorinalar va xatolarni aniqlash o‘yinlari o‘quvchilarga grammatik tuzilmalarni amaliy mashqlar orqali o‘zlashtirish imkonini beradi.

4. **Raqamli ta’limiy o‘yinlar**

Zamonaviy texnologiyalar Kahoot!, Quizizz va Wordwall kabi raqamli platformalardan foydalanish imkonini beradi. Ushbu platformalar o‘qituvchilarga interaktiv testlar, lug‘at

mashqlari va sinf musobaqalarini tashkil etishda yordam beradi.
O‘yinlarni tanlash darsning maqsadiga bog‘liq bo‘lishi kerak. Masalan, lug‘at o‘yinlari yangi so‘zlarni o‘rgatish va takrorlashda, rolli o‘yinlar esa gapirish va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishda ayniqsa foydalidir.

O‘yin asosidagi ta’lim ingliz tilini o‘qitishda bir qator **afzalliklarga** ega.
Birinchidan, u o‘quvchilarning qiziqishi va darsdagi faolligini oshiradi. Mashg‘ulotlar qiziqarli topshiriqlarni o‘z ichiga olganida, o‘quvchilar ta’lim jarayoniga faolroq jalb etiladi.
Ikkinchidan, o‘yinlar muloqot va hamkorlik uchun imkoniyat yaratadi. O‘quvchilar fikr almashish, boshqalarni tinglash va umumiy maqsadga erishish uchun birgalikda ishlashni o‘rganadilar.
Uchinchidan, o‘yin asosidagi mashg‘ulotlar o‘qish bilan bog‘liq xavotirni kamaytirishga yordam beradi. Do‘stona va qo‘llab-quvvatlovchi muhit o‘quvchilarni xato qilishdan ortiqcha qo‘rqmasdan ingliz tilida gapirishga undaydi.
To‘rtinchidan, o‘yinlar ma’noli va esda qolarli vaziyatlarda tilni mashq qilish orqali lug‘at boyligini mustahkamlashga yordam beradi.

Shunga qaramay, ushbu metodni qo‘llashda ayrim **muammolar** ham mavjud.
Asosiy qiyinchiliklardan biri sinfni boshqarish bilan bog‘liq. Ayrim o‘yinlar ortiqcha shovqinni keltirib chiqarishi yoki o‘quvchilarning diqqatini jamlashni qiyinlashtirishi mumkin.
Yana bir muammo vaqtni to‘g‘ri taqsimlashdir. O‘yinlarni tayyorlash va o‘tkazish qo‘shimcha vaqt talab qilishi mumkin.
Bundan tashqari, barcha o‘quvchilarning til bilish darajasi bir xil emas. Shu sababli o‘qituvchilar mashg‘ulotlarni turli darajadagi o‘quvchilarga moslashtirishlari va barchaga teng ishtirok etish imkoniyatini yaratishlari zarur.
Raqamli o‘yinlardan foydalanish esa texnik jihozlar va barqaror internet aloqasini talab qilishi mumkin. Bunday imkoniyatlar har bir ta’lim muassasasida ham mavjud emas. Shu sababli o‘yin asosidagi ta’limni muvaffaqiyatli tashkil etish puxta rejalashtirish, mos o‘yinlarni tanlash va aniq ta’limiy maqsadlarni belgilashni talab qiladi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, o‘yin asosidagi ta’lim ingliz tilini o‘qitishda muhim va samarali yondashuvlardan biri hisoblanadi. Chunki u ta’limiy maqsadlarni interaktiv va qiziqarli mashg‘ulotlar bilan uyg‘unlashtiradi. Ushbu yondashuv o‘quvchilarga til ko‘nikmalarini mashq qilish, muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish, lug‘at boyligini kengaytirish va o‘qishga bo‘lgan motivatsiyasini oshirish imkonini beradi.
Ta’limiy o‘yinlardan foydalanish ingliz tili darslarini yanada qiziqarli va o‘quvchi markazidagi mashg‘ulotlarga aylantirishi mumkin. O‘quvchilar turli topshiriqlar va hamkorlikdagi faoliyatlarda faol qatnashganlarida gapirish, tinglab tushunish, o‘qish va yozish jarayonlari yanada mazmunli tus oladi.
Biroq ushbu yondashuvning samaradorligi puxta rejalashtirish, aniq maqsadlar, mos materiallar va o‘qituvchining faol rahbarligiga bog‘liq. O‘yinlar tizimli til ta’limining

o‘rnini to‘liq egallamasligi, balki uni qo‘llab-quvvatlashi lozim.Shunday qilib, o‘yin asosidagi ta’limni ingliz tilini o‘qitish jarayoniga joriy etish interaktiv, qo‘llab-quvvatlovchi va samarali ta’lim muhitini shakllantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, ushbu metod boshqa zamonaviy o‘qitish usullari bilan uyg‘unlashtirilgan va o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan holda qo‘llanilganda yanada foydali bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Vygotsky L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. - Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978. - 176 p.
2. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. 4th ed. - Harlow: Pearson Education Limited, 2007. - 448p.
3. https://www.uzresearchers.com
4. https://cyberleninka.ru
5. https://moluch.ru
6. https://inlibrary.uz